

LUCIJA LUBIĆ

DESET GODINA POHVALE GLUMCU

PREMIJERE
FESTIVALI
RAZGOVORI
MI U SVIJETU

VOX
HISTRIONIS

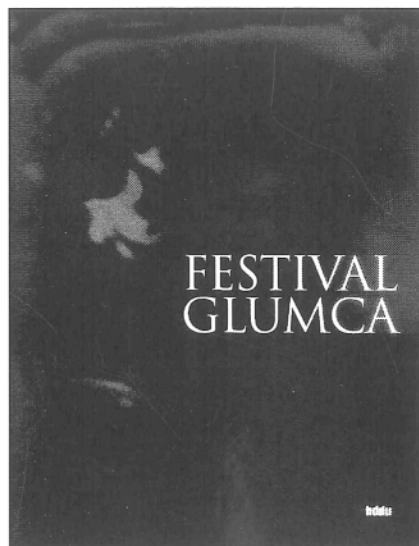
AKTUALNOSTI
ANEKDOTA
TEORIJA

NOVE KNJIGE

SJEĆANJA
DRAME

Festival glumca

Priredila i uredila Antonija Bogner Šaban
Hrvatsko društvo dramskih umjetnika
Zagreb, 2004.

Festival glumca ove je godine u svibnju proslavio svoj deseti rođendan, a umjesto čestitke izašla je opsežna i lijepo opremljena monografija koja je popratila svih deset godina, prisjećajući se vremena uoči osnutka Festivala, ali i napominjući da je ovih deset godina tek prvih deset u nizu koji se nastavlja i 2005. U našoj javnosti nerijetko se govori o velikom broju festivala, posebice kazališnih, no organizatori i voditelji festivala uvijek će, kao pravi kazališni zaljubljenici, naći dovoljno opravdanja da se festivalske manifestacije održe. S druge strane, Festival glumca kao da se otima uobičajenim predodžbama o festivalu – prvotna ideja, premda nastala u ratnim vremenima, nastavljala se sljedećih deset godina potvrđujući svoju osobitost iznimno velikim odjekom ponajprije među kazališnom publikom. Sudeći prema dojmovima glumaca i publike, Festival glumca odlikuje se i određenom neposrednošću, sr-

dačnošću i toplinom koju nudi svojim posjetiteljima i sudionicima.

Monografiju o Festivalu glumca priredila je i uredila dr. Antonija Bogner Šaban koja i sama redovito sudjeluje u radu Festivala. Knjigu je načelno moguće podijeliti u dvije cjeline: jedna je posvećena glumcu i glumačkoj umjetnosti općenito, a druga, znatno opsežnija, sastavljena je od uspomena i prisjećanja sudionika Festivala te od teatrografskog materijala koji obuhvaća repertoar svih izvedenih predstava, popise sastava organizacijskih odbora za svaku godinu, dodijeljenih nagrada, autora i izvedenih dramskih djela te kazališta, grupa i samostalnih projekata koji su sudjelovali na Festivalu. Navedena su i sva popratna događanja u proteklom festivalskom desetljeću, a vrijedan dodatak knjizi predstavlja i kazalo imena.

Ponajprije naziv, koji u središte stavlja glumca, tako

i mjesto i vrijeme pokretanja te održavanja festivala dovoljno svjedoče o posebnosti i različitosti. Uvodni članak monografije napisala je urednica A. Bogner Šaban ističući temeljni prijedor između umjetnosti i zbilje u kojoj participira glumac, a koja mu ne dopušta da bude samo lice koje govori umjesto nekoga drugoga, nego mu daje na važnosti, ponajprije kad je riječ o monodrama ili komornim predstavama koje su devet godina tvore pretežiti dio festivalskoga programa. Raspravljajući o dignitetu glumca autorica raščlanjuje glumački status posljednjih pedesetak godina navodeći primjere koji svjedoče o glumačkoj zauzetosti i na drugim područjima kazališne umjetnosti pa se glumci sve češće laćaju režije, pokreću vlastite kazališne družine, bave se likovnim uređivanjem pozornice, a postaju i umjetnički voditelji i vlasnici kazališta. Djelujući na takav način, glumci stječu nova iskustva, ali ih imaju potrebe i razmijeniti, međusobno se nadmetati i stvarati još vrsnije kazalište. S tom je namjerom Festival glumca i osnovan. Koliko je glumačku umjetnost teško zbiti u riječi i podvrgnuti je racionalnom postupanju u slaganju rečenica, u monografiji najbolje dokazuje desetak stranica citata iz djela naših teatrologa, redatelja i glumaca koje je urednica uvrstila u knjigu. Navedeni citati pružaju i dobar uvid kako se status glumca mijenjao u proteklih stotinu godina, odnosno kako je glumac stjecao autonomiju i odabirao put kojim će krenuti.

Osnutak ovog festivala pada u vrijeme koje nije bilo naklonjeno umjetnosti, ali umjetnost je opstajala zahvaljujući kreativnom i domoljubnom prkosu, u godinama kad su festivali u Hrvatskoj preživljavali uz skroman program, ali redovito. Najiscrpnije o tome u ovoj monografiji govori Himzo Nuhanović u razmjerno opsežnoj *Kronici Festivala glumca*. Nuhanović je prve razgovore o poboljšanju ponude kazališnih zbivanja u Vinkovcima započeo 1993., u vrijeme dok je ratno ozračje još i te kako vladalo u cijeloj Hrvatskoj, a napose u Slavoniji. Stoga su početne ideje, u razgovoru sa Žarkom Potočnjakom, krenule od monodrame i komornoga kazališta kao okosnice Festivala. Tadašnji predsjednik Hrvatskoga društva dramskih umjetnika bio je Zvonimir Torjanac koji je, nakon iznesenih ideja, oduševljeno pristao pomoći u organizaciji, a pridružili su se Vanja Drach i Katarina Bahunek, tajnica udruge. Festival je rođen zahvaljujući svesrdnoj pomoći tek ustrojene Vukovarsko-srijemske županije koja je prionula uz proširenje

Festivala na četiri županijska grada, a u mjesecu studenome 1994. zaživjele su festivalske manifestacije praćene odgovarajućom materijalnom potporom. Prvi je Festival glumca održan uz pomoć brojnih ljudi koji su uvidjeli važnost održavanja toga festivala u to vrijeme i na tom prostoru pa ću ovdje nabrojiti samo neke, dosad nespomenute, kao što su Marijan Radmilović, Sanda Miladinov Langerholz, Stjepan Bahert i Ljudevit Galic. Prva je predstava održana u vinkovačkoj zgradi za kino i kazalište. Bila je to monodrama H. Müllera *Hamletmašina* zagrebačkoga Teatra ITD. Nakon svečanog vinkovačkog otvorenja uslijedilo je i otvorenje u Županji, u amfiteatru gimnazijske zgrade. Mnogi se sudionici sjećaju prve festivalske godine i po neobičnoj anegdoti s monodramske izvedbe Marije Kohn *Koncert za ženski glas i hrkanje* kad je usred održavanja predstave nedaleko od gimnazijske zgrade udario projektil, a glumačko umijeće i pljesak publike tek su mu na trenutak pridali pozornost i predstava je nastavljena gotovo bez prekida. Vinkovci i Županja tek su dvije od planiranih četiriju postaja. Valjalo je još otići u Ilok, a zatim i u Vukovar. Međutim, dobra volja organizatora prenijela se na mnoge koji su željeli pomoći i obogatiti program tako da je u drugoj godini održavanja uspostavljena i suradnja s Odsjekom za povijest hrvatskoga kazališta Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU pa su dr. Branko Hećimović i dr. Antonija Bogner Šaban postali redoviti sudionici Festivala. Organizira se glumačko sijelo, a za prvoga domaćina odabran je Fabijan Šovagović kojega se mnogi sjećaju kako na konjskoj zaprezi dovikuje kočijašu neka vozi onamo gdje najviše padaju granate. Održan je i nogometni turnir, izložba glumačkih portreta Zlatka Kauzarića Atača, a dodijeljene su i prve glumačke nagrade, statue Satira, zatim nagrada "Ivo Fici" mladim glumcima te priznanja gradova. Treći festival posvećen je još okupiranom Vukovaru, predstave se održavaju u Nuštru, domaćica je festivala Nada Subotić, održava se izložba kazališnih plakata, a organiziran je i okrugli stol koji propituje odnos glumca s kazalištem, redateljem i tržištem. Grad domaćin četvrte godine bio je još uvijek nepristupačan Ilok, a predstave su se ponovno održavale u Vinkovcima i Županji. Otvorenje petog festivala održava se u Borovu Naselju. Festival je programski i sadržajno sve bogatiji i raznovrsniji. Osim održavanja predstava i omiljenog sijela, održavaju se brojne izložbe, književne ve-

čeri glumaca-pjesnika, okrugli stolovi, malonogometni i teniski turniri, dodjeljuju se nagrade, a selektori imaju sve teži posao odabira predstava. Na Osmom festivalu glumca uvedena je nagrada "Fabijan Šovagović", a održan je i prvi znanstveni skup o tom glumcu. Deseti festival predstavlja prekretnicu za Vinkovce koji su napokon dobili Gradsko kazalište, Vukovar je pred dovršetkom kazališne zgrade, a već su se zahuktale i pripreme za sljedeću, jedanaestu festivalsku manifestaciju.

Teatrografski najvrjedniji dio monografije predstavlja *Repertoar Festivala glumca*, gdje su navedene sve predstave s odgovarajućim oznakama i podacima o predstavi zapisanima prema načelima koja su korištena u trima dosad objavljenima knjigama *Repertoara hrvatskih kazališta* (1990. i 2002.). Kad je o glumcima i glumačkom festivalu riječ, od osobite je važnosti i navođenje podjele uloga, a svaka je predstava popraćena i fotografijom iz predstave ili s programske knjižice. Upravo s obzirom da je kazališna predstava ograničena svojim trajanjem, popisivanje održanih predstava jedan je od vrlo važnih načina da se predstave na neki način materijaliziraju i upamte. *Repertoar Festivala glumca* pruža mogućnost stjecanja uvida u koncepciju Festivala, ali i upućuje na važnost prikupljanja podataka o izvedbama predstava, a takve monografije od velike su važnosti za festivale i za njihovo daljnje održavanje jer festivalske monografije pružaju uvid u rad, ali i obvezuju na nastavljanje tradicije.

U monografiji su brojni tekstovi sudionika Festivala u kojima se glumci prisjećaju prvih festivalskih dana ističući mjesto i vrijeme igranja predstava, prepričavajući anegdote ili iznoseći svoje doživljaje, ali ponajprije se u tim tekstovima razabire vjera u opstanak kazališta, bez obzira na sve okolnosti koje prividno onemogućuju održavanje predstava. Gotovo svi naglašavaju važnost publike i iznimno dobru posjećenost predstava, a Vanja Drach u svom tekstu dodaje da sudbina kazališta ne ovisi toliko o vlasti ili doniranom novcu, nego o onima koji stvaraju kazalište, jer nas oni uvjeravaju koliko nam je kazalište neophodno. Osim toga, glumačka se promišljanja ovoga Festivala nerijetko kreću i oko ljubavi prema Slavoniji iz koje su potekli ili prema Slavoniji u koju su došli i odlučili dolaziti ponovno, na radost svoju i gledateljsku.

PREMIJERE
FESTIVALI
RAZGOVORI
MI U SVIJETU
VOX
HISTRIONIS
AKTUALNOSTI
ANECDOTE
TEORIJA
NOVE KNJIGE
SJEĆANJA
DRAME